

Ткаченко Ірина Сергіївна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
Боряк О.В. – доктор педагогічних наук, доцент

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ АСИСТЕНТА ВИХОВАТЕЛЯ В ГРУПАХ КОМПЕНСУЮЧОГО ТИПУ

У статті проаналізовано сучасний стан використання інноваційних технологій в роботі асистента вихователя в групах компенсуючого типу закладів дошкільної освіти. Визначено, основні функції інноваційних технологій в інклюзивній освіті, проблемні питання організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, асистент вихователя, інноваційні технології, дошкільний вік, групи компенсуючого типу.

Tkachenko Iruna Serhiivna

Master's degree in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)
Sumy State Pedagogical A.S. Makarenko University
Boriak O .V. – Doctor of Pedagogical sciences, Associate
Professor

TO THE QUESTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE WORK OF AN ASSISTANT TUTOR IN THE COMPENSATING TYPE GROUP

The article analyzed the current state of use of innovative technologies in the work of an assistant teacher in groups of compensating type of preschool educational institutions. It defines the main functions of innovative technologies in inclusive education , problematic issues of organization of inclusive learning in preschool educational institutions.

***Keywords:** inclusive education, children with special educational needs, teacher assistant, innovative technologies, preschool age, compensating groups.*

Постановка проблеми. У сучасній міжнародній спільноті сформувалася нова культурна норма – повага до відмінностей між людьми і визнається право людини на індивідуальність, визнання і облік суспільством тих чи інших її особливостей, в тому числі і в освіті.

Сучасна освіта в Україні розвивається в напрямку всебічного розвитку особистості з урахуванням освітніх потреб усіх учнів. У зв'язку з цим особлива увага приділяється проблемі доступності освіти для осіб з особливими освітніми потребами, що вирішується за допомогою інклюзивної освіти [2, с. 53].

Під інклюзивною освітою традиційно розуміється процес розвитку загальної освіти, який передбачає можливість отримання освіти дітьми з особливими освітніми потребами (ООП) та врахування потреб кожної дитини.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел засвідчує, що проблемам інноваційної діяльності в освітній сфері було присвячено чимало досліджень провідних вчених, серед яких К. Ангеловські, Н. Артикуца, О. Арламов, І. Бех, М. Бургін, Л. Ващенко, Г. Герасимова, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Журавльов, Л. Ілюхіна, М. Кларін, О. Козлова, А. Ніколс, М. Поташник, О. Пехота, О. Попова, Л. Подимова, А. Пригожина, В. Сластьонін, А. Хуторський та інші.

Теоретичною основою методології інноваційних технологій є дослідження сучасних педагогів В. Безпалька, М. Кларина, Б. Лихачова, В. Монахома, Г. Селевка.

Розробкою інноваційних технологій навчання займалися А. Єршов (комп'ютерні (інформаційні) технології), А. Белкін (педагогічна технологія створення ситуацій успіху), Ж. Піаже, Л. Виготський, Ч. Темпл, Д. Стіл, К. Мередіт (технологія розвитку критичного мислення), В. Коваленко, Б. Нікітін, П. Підкасистий, М. Стронінта (ігрові технології), О. Пометун, Л. Пироженко (інтерактивні технології), К. Баханов, В. Гузеєв, Д. Дьюї, І. Єрмаков, В. Кілпатрик, О. Пехота, І. Чечель (технології проектного навчання).

Дослідженню проблеми залучення дітей з особливими освітніми потребами до навчання в загальноосвітніх закладах присвячені праці В. Авілова, В. Бондара, І. Демченко, О. Євтухової, В. Зарецького, І. Іванової, Н. Козлова, А. Колупаєвої, І. Купрієвої, В. Ляшенко, О. Мартинчук, Ю. Найди, В. Синьова, О. Столяренко, Н. Судакової, О. Таранченко, Є. Чайковського та ін. [8, с. 276].

Мета статті – обґрунтування важливості застосування інноваційних технологій та сучасних підходів в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Інклюзія виступає спробою надати всім дітям, які володіють особливими освітніми потребами, впевненість у власних силах, мотивувати їх без страху навчатися разом з іншими дітьми. Діти з ООП потребують не тільки підтримки і особливого ставлення, вони потребують повноцінного розвитку здібностей в досягненні успіхів.

Інклюзивний підхід в освіті ґрунтується на обліку особливих освітніх потреб дітей, реалізації навчального процесу на основі цих потреб через включення всіх дітей в освітній процес. В даний час пред'являються високі

вимоги до організації процесу інклюзивної освіти, які передбачають пошук ефективних педагогічних технологій для реалізації даного процесу. Внаслідок цього, актуальним стає використання в освітньому процесі інноваційних технологій [5, с. 127].

Інклюзивна освіта в ЗДО – інноваційна система освіти, що дозволяє дітям з ООП розвиватися в умовах повноцінного суспільства. Дана система освіти має на меті рівноправне сприйняття всіх дітей і впровадження індивідуального підходу до навчання, враховуючи особливості кожної дитини. В результаті цього діти стають повноцінними членами суспільства.

Головний вид діяльності дошкільнят – гра. У молодших вікових групах вона включає в себе маніпуляції з предметами, а у старших – сюжетно-рольові уявлення. Вихователь зобов'язаний враховувати не тільки вікові особливості, але індивідуально-психологічні. До кожної дитини потрібен персональний підхід.

Для деяких дітей з ООП для успішного навчання потрібна допомога асистента вихователя. В діяльності асистента вихователя необхідно розрізняти дві різні функції: функцію супроводжуючої особи з метою надання фізичної допомоги дитині; функцію педагога-асистента з метою надання допомоги в навчальній роботі в ЗДО.

Асистент вихователя бере активну участь у навчально-виховному процесі, безпосередньо взаємодіє з дітьми. Асистент вихователя – це всебічна підтримка дошкільнят в навчально-виховному процесі та надання посильної допомоги колегам-вихователям. Асистент вихователя – це перший і головний помічник вихователя, тому до професії пред'являється ряд обов'язкових кваліфікаційних вимог. Асистент вихователя повинен мати вищу педагогічну освіту та пройти курсову підготовку щодо роботи в умовах інклюзивних груп.

Включення дітей з ООП в заклади освіти передбачає спеціалізовану корекційну допомогу і психологічну підтримку, завданнями яких є контроль за розвитком дитини, успішність її навчання, надання допомоги у вирішенні проблем адаптації в середовищі здорових однолітків. Отже, в освітньому просторі повинна функціонувати чітко організована і добре налагоджена інфраструктура спеціалізованої корекційної та психологічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами [6, с. 183].

В даний час фактично кожен в тій чи іншій мірі стикається з інноваціями. Розвиток технологій, техніки використання інновацій та техніки їх конструювання у всіх напрямках нашої життєдіяльності, призводить до того, що вони набувають рис буденності, не сприймаються як явище складне, нестандартне і необхідне для розвитку суспільства, освіти, культури і людських взаємин. Інновації застосовують до різних галузей і сфер діяльності, визначальне місце вони знайшли і в сфері освіти.

Використання в педагогічній діяльності різних освітніх технологій дозволяє педагогам підвищити мотивацію дітей, практичну спрямованість занять, а, отже, домагатися гарантованих запланованих результатів у своїй педагогічній діяльності. На даний момент педагоги застосовують найрізноманітніші педагогічні інновації. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу.

При цьому процес навчання організовується таким чином, що діти вчаться спілкуватися, взаємодіяти один з одним та іншими людьми, вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу різноманітних ситуацій, певних завдань і відповідної інформації.

З поширенням інформаційних технічних засобів, прискоренням темпів розвитку суспільства, переходу до постіндустріального та інформаційного суспільства і при введенні освітніх стандартів нового покоління, з метою формування у учнів необхідних загальних і професійних компетенцій, постає проблема оптимізації і технологізації навчального процесу.

Інноваційні технології являють собою нові способи і методи взаємодії педагогів і дітей, що забезпечують ефективне досягнення результату педагогічної діяльності. Застосування і розвиток інноваційних технологій, що включають телекомунікаційні системи і комп'ютерну техніку, в процесі інклюзивної освіти пов'язано з динамічним, інтенсивним характером сучасного суспільства. Дані технології сприяють кращому зближенню людини з соціумом, формуванню і розвитку певного рівня освіти, культури, світогляду, інтелектуальних здібностей [3, с. 87].

Використання інноваційних технологій в процесі навчання осіб з особливими освітніми потребами розкриває можливості розвитку їх комунікативних навичок, підтримки спілкування з викладачами, вихователями, асистентами вихователя та іншими, що сприяє інтеграції осіб з особливими освітніми потребами в суспільство [1, с. 119].

Можна виділити основні функції інноваційних технологій в інклюзивній освіті:

Компенсаторна. Технічна підтримка з метою полегшення читацької та письмової діяльності.

Дидактична. Викладацька підтримка в застосуванні інноваційних технологій з метою створення відповідної освітньої сфери та освітніх ресурсів.

Комунікаційна. Комунікативна підтримка для участі в системах мережевої взаємодії.

Саме з введенням в освітній процес інноваційних технологій, втілених у комплексному об'єднанні засобів комунікації у сфері інформаційної взаємодії, з'являються передумови формування відкритої освіти. Використання інноваційних технологій в інклюзивній освіті спричиняє підвищення ефективності організації пізнавальної діяльності дітей, яка ґрунтується на такій можливості комп'ютера, як максимальна індивідуалізація процесу навчання з одночасним збереженням його цілісності, за допомогою постійного розвитку навчальних програм.

Використання в рамках інклюзивної освіти інноваційних технологій дозволяє досягти наступних результатів [7, с. 74]: створення єдиного освітнього простору; ефективність взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу; удосконалення методів, змісту та організаційних форм навчання, пов'язане з вимогами сучасного суспільства до рівня освіти особистості та її особливостями; максимальне розкриття інтелектуального потенціалу дитини, формування навичок самостійного придбання знань і здійснення різних видів самостійної діяльності, пов'язаної з обробкою інформації.

Успішність навчання і міцність знань знаходяться у прямій залежності від рівня розвитку пізнавального інтересу дітей до предмету. Одним з важливих моментів на занятті для дітей є розуміння необхідності особистої зацікавленості у придбанні знань, щоб вони могли відчувати свою компетентність не тільки в результаті, але і протягом усього процесу навчання, в цьому і є умова розвиваючого впливу навчання на особистість дитини. Тому навчальне заняття в сучасних умовах повинно бути побудовано в поєднанні зі спеціально організованою діяльністю та звичайним міжособистісним спілкуванням. Таким чином, через особистісний план спілкування на занятті реалізується облік вікових, психологічних особливостей дітей і їх готовність

до розширення кола спілкування, до співпереживання проблем дорослих, прагнення до самоствердження.

Застосування інноваційних педагогічних технологій у навчальному процесі – це перспективна діяльність, але можна зіткнутися з низкою складнощів і проблем. У наявних методичних розробках інноваційні аспекти викладені узагальнено, на високому рівні абстракції і кожен вихователь починає творити по-своєму розумінню, тобто як він це розуміє. Але вихователю не завжди під силу створити теоретично і практично виправдану інновацію, апробувати її в умовах сучасного навчання.

Сучасні освітні організації, що реалізують ідеї інклюзивної освіти, стають інноваційними, так як процес навчання будується на основі оригінальних педагогічних ідей та інноваційних технологій, що являє собою втілення нової освітньої практики в рамках інклюзивної освіти.

На сучасному етапі освіта спрямована, перш за все, на розвиток особистості, підвищення її активності і творчих здібностей, а, отже, і на розширення використання методів самостійної роботи учнів, самоконтролю, використання активних форм і методів навчання, всього цього можна домогтися тільки при наявності інтересу у учнів до навчання. Пізнавальний інтерес означає інтелектуально-емоційний відгук на процес пізнання, прагнення дитини до навчання, до виконання індивідуальних і загальних завдань, інтересу до діяльності викладача та інших дітей. Активізація пізнавальної діяльності – це постійний процес спонукання до цілеспрямованого навчання.

Висновки. Таким чином, використання інноваційних технологій в процесі навчання дошкільників з особливими освітніми потребами відрізняється ефективністю, що виявляється у швидкій інтеграції людини в суспільство, розвитку її комунікативних навичок, освоєнні певного рівня освіти за рахунок варіативності використання в освітньому процесі інформаційно-технічних засобів. Провідним фахівцем у можливостях такої дитини опанувати знаннями, вміннями і навичками для подальшої успішної навчальної діяльності є асистент вихователя. Саме це педагог повинен володіти високою майстерністю для успішної співпраці з дитиною з ООП.

Перспектива подальшого дослідження. Навчання дитини в інклюзивних умовах може бути успішним за наявності адекватних ресурсів і підтримки. Сучасному педагогу у своїй роботі необхідно використовувати різні шляхи

активізації, поєднуючи різноманітні форми, методи, засоби навчання, які стимулюють активність і самостійність дітей, впроваджувати в освітній процес інноваційні педагогічні технології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахметова Д. З. Педагогика и психология инклюзивного образования: учебное пособие. Казань : Изд-во : Познание. Институт экономики, управления и права, 2013. 204 с.
2. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*. 2011. № 3. С. 77.
3. Дэвид Митчелл. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. Главы из книги. М. : РООИ «Перспектива», 2011. 139 с.
4. Ервін Е., Кугельмас Д. Підготовка вчителів і вихователів до роботи в інклюзивних класах та групах. К. : Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2000. 203 с.
5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи. Київ : «Самміт- Книга», 2009. 272 с.
6. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник. Харків : Ранок, 2019. 304 с.
7. Листопад О. В. Інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 2. 117 с.
8. Ткачова Н. Г., Булаш І. В., Турчина І. С. *Молодий вчений*. № 11 (63) листопад, 2018 р. С. 113.

Фурдило Марія Сергіївна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Науковий керівник – канд. психолог. наук, ст. викладач

А. В. Чобанян

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті розкрито педагогічні аспекти формування ціннісного ставлення до об'єктів природи молодших школярів з інтелектуальними порушеннями в процесі виховної роботи; обґрунтовано поняття «ціннісне ставлення до природи» стосовно дітей з інтелектуальними порушеннями як особливий вид суб'єктивного ставлення, що виявляється в емоціях задоволення – незадоволення, радості – суму, захоплення – зневаги в процесі взаємодії з тими чи іншими об'єктами природи; визначено структурні компоненти екологічної культури (когнітивний, емоційний та поведінковий).

Ключові слова: ціннісне ставлення, інтелектуальні порушення, молодші школярі, спеціальна школа.